

Tina Krokter Kogoj¹

In memoriam:

izr. prof. dr. Aleš Kogoj, dr. med. (1962–2014)

Ne vem, kaj je moj najzgodnejši spomin na Aleša. Imam pa fotografijo, na kateri sem stara približno leto dni in s svojimi prvimi koraki obotavljaše racam proti stricu Alešu, ki je bil takrat še študent. Zaradi starostne razlike med nama je bil zame vedno odrasel, starejši. Šele z njegovo smrtjo sem spoznala, kako mlad je bil v resnici. Rodil se je 5. januarja 1962 in mladost preživel v Podbrdu. Kot otrok je s sestro Nevenko vzljudil gore in se večkrat povzpel na Črno prst ter druge okoliške hribe. Kasneje so se z družino preselili v Novo Gorico, kjer je dokončal gimnazijo. Rad je imel naravoslovne predmete in se je po maturi vpisal na Medicinsko fakulteto. Med študijem je bil oražnovec, od 1984–87 pa tudi član uredniškega odbora Medicinskih razgledov. Poleg študija si je vzel čas za ljubezen, saj je spoznal Ireno, svojo življenjsko sopotnico, ki jo je seznanil s svojo drugo ljubeznijo – ljubeznijo do gora. Postal je član Akademškega alpinističnega odseka in gorske vzpone nadgradil z alpinizmom, sprva v slovenskih Alpah, kasneje pa tudi po gorstvih Evrope, Indije in Peruja.

Med študijem je bil prepričan, da ne bo specializiral ginekologije ali psihiatrije. Imel je prav – ginekolog ni bil nikoli. Po zaključku študija se je sprva kot mladi raziskovalec zaposlil na Psihiatrični kliniki v Ljubljani in leta 1991 zagovarjal magistrsko nalogo. Po opravljenem specialističnem izpitu iz psihiatrije je nadaljeval z delom na kliniki, kjer naj bi bil le začasno razporejen na gerontopsihiatrični oddelek. Tam je spoz-

nal, da so psihične težave starejših ljudi tesno povezane s telesnimi težavami. Poglobljen pristop k zdravljenju starejših, ki so (bili) pogosto postavljeni na stranski tir, ga je zaposlil do te mere, da je na tem oddelku ostal vse do svoje smrti in pomembno prispeval k razvoju gerontopsihiatrije v Sloveniji. Že zgodaj je prepoznal raznovrstno problematiko duševnih bolezni v starosti; posebno velike možnosti za izboljšavo obravnave pa je opazil pri bolnikih z demenco, saj je bilo vedenje laične populacije o tej bolezni pred nekaj desetletji skromno in zato tudi ravnanje z bolniki pogosto neprijetno. S sodelavci se je začel intenzivno posvečati raziskovalnemu delu, pa tudi edukaciji in opolnomočenju svojcev bolnikov. Leta 1996 je s sodelavkama Jano Dragar in Branko Mikluž v samozaložbi izdal knjižico Varovanec z demenco v družini. Začetki so bili skromni, nadaljevanje pa vsako leto bolj obetavno. Že leta 1997 je s sodelavci ustanovil Spominčico, združenje za pomoč pri demenci. Društvo je hitro širilo svoje aktivnosti – svetovalni telefon, revija združenja, izobraževalni tečaji za svojce bolnikov z demenco, skupine za samopomoč, Alzheimer cafe. Postal je član evropskega združenja za Alzheimerjevo bolezen Alzheimer Europe in ob 21. septembru – svetovnem dnevu Alzheimerjeve bolezni – organizirali aktivnosti za večjo prepoznavnost te bolezni.

Aleš je o demenci predaval na številnih strokovnih srečanjih in tudi na predavanjih za laike. Nekaj mesecev pred tragično nesrečo

¹ Tina Krokter Kogoj, dr. med., Klinični oddelek za endokrinologijo, diabetes in bolezni presnove, Interna klinika, Univerzitetni klinični center Ljubljana, Zaloška cesta 7, 1525 Ljubljana

je s soavtorji pripravil tudi slovenske smernice za obravnavo bolnika z demenco. Bil je aktiven tudi na drugih področjih in je leta 2006 zagovarjal doktorsko disertacijo z naslovom Nevrofiziološki korelati motenj supervizijskega pozornostnega sistema pri bolnikih s shizofrenijo. Nato je bil habilitiran v naziv docenta za področje psihiatrije, pred nekaj leti pa v izrednega profesorja za isto področje. Delo s študenti ga je izpolnjevalo, zanje si je vedno vzel čas in jih spodbujal k sodelovanju, raziskovanju ter pisanju strokovnih člankov. Tudi sama sem pod njegovim mentorstvom napisala svoje prve članke. Čeprav vedno skromen glede svojih dosežkov, njihovega dosega ter pomena, je objavil preko 200 strokovnih in poljudnih člankov v slovenski in tuji literaturi.

Nikoli ne bom pozabila vročega dne v začetku letošnjega julija, ko sem izvedela, kaj se je zgodilo. Sprva ni imelo nikakršnega smisla. Sedaj, nekaj mesecev kasneje, se je realnost ustalila v našem vsakdanjiku, vendar jo je težko sprejeti. Zdaj vem, kaj vse sem ga še želela vprašati, glede česa bi želela slišati njegovo mnenje. Približno leto dni pred njegovo smrtjo sva z Alešem pričela pisati članek, vendar sem zaradi pomanjkanja časa delo odlagala na kasnejši čas. Prispevek sva sicer oddala, načrtovala sva še marsikaj. Pod vtisom, da je čas na najini strani, sem odlašala, čakala na bolj primeren čas. Težko je sprejeti, da se je čas

iztekel. Da dogodkov ni mogoče prevrteti nazaj. Praznina še vedno široko zeva.

Aleš je bil razumen, zmeren in preudaren človek ter alpinist. Skrbel je za svojo varnost in varnost drugih, nikoli ni želel z glavo skozi zid. Navadili smo se, da pleza doma in v tujini: najpogosteje z družino ali prijatelji, včasih pa tudi sam. Navadili smo se, da vse poteka brez pretresov in se lepo konča. V več desetletij dolgi plezalni, alpinistični in gorniški karieri je imel namreč le eno omembe vredno nesrečo, ko mu je med plezanjem padajoča skala zdrobila mezinec. Zato je težko brati nepopolne in zavajajoče informacije o človeku, ki si ga imel rad. S soplezalcem sta se usodnega dneva namenila na Planjavo, ki jo je Aleš dobro poznal; Repov kot je bila ena njemu najljubših gorskih dolin, na katero so ga vezali številni lepi spomini. Zgrešila sta vstop v smer, se obrnila, da bi ponovno prišla na pravo pot, ko je Aleš omahnil. Bila je nezgoda, nesrečen splet naključij. Trenutek, ki je za vedno spremenil številna življenja.

Ne moremo te pozabiti in samo upamo lahko, da te bomo dosegli v človečnosti, toplini in sočutju.

ZAHVALA

Za pomoč pri pripravi besedila ter popravke se iskreno zahvaljujem Ireni Brcko - Kogoj, Anji in Janu Kogoj ter Nevenki Kogoj.